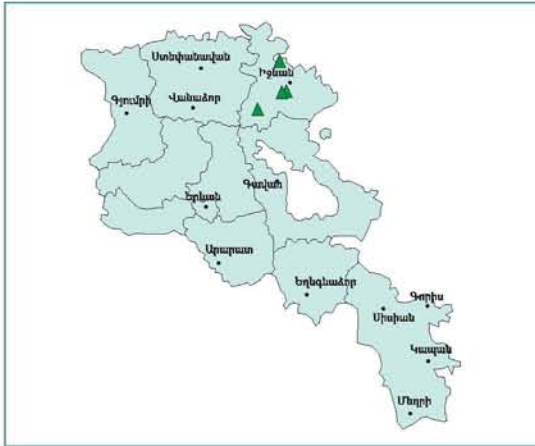

180. *Colchicum goharae* Gabrielian — Շնդեղ գոհարի — Безвременник Гоар

EN B 1 ab(i,ii,iii,v) + 2 ab(i,ii,iii,v)

© Էլենորա Գաբրիելյան
© Eleonora Gabrielian

Սկզբնաղբյուրներ/References

Հայաստանի ԳԱԱ Բուսաբանության ինստիտուտի հերբարիումի նյութեր

Herbarium materials of the Institute of botany of NAS RA. Габриэлян Э. Ц. 2001. Сем. Colchicaceae. Флора Армении, 10: 42–52, Liechtenstein.

Габриэлян Э. Ц. 1999. Новый эндемичный вид *Colchicum goharae* (Colchicaceae) из Армении. Флора, растительность и растительные ресурсы Армении, 12: 16, Ереван.

Габриэлян Э. Ц., Мордак Е. В. 2006. Род *Colchicum*. Конспект флоры Кавказа, 2: 58–60, Санкт–Петербург.

Հավաքող Կ. Գ. Թամանյան
Compiler K. G. Tamanyan

Կարեգործիչ: Վասնզված տեսակ է: Հյուսիսային Հայաստանի էնդեմիկ է: Տարածման և բնակության շրջանների մակերեսը 500 քառ. կմ–ից պակաս է: Արեալը մասնատված է:

Հայաստանի Կարմիր գրքի առաջին հրատարակության մեջ ընդգրկված չէր:

Ընդգրկված չէ CITES–ի և Բեռնի կոնվենցիաների հավելվածներում:

Նկարագրություն: Բազմամյա անցյալում պարարատիպիկալոր բույս է: Պարարատիպիկալոր արտաքին թեփերը սևավուն, ներքինները՝ վառ նարնջագույն–դարչնագույն: Տերևները՝ երկարավուն կամ զմային–նշարած, կաշենման, փայլուն, մերկ: Ծաղիկները՝ սպիտակ, եռալի մասերը՝ լայն–էլիպսաձև կամ հակածված, բրավուն: Տուփիկը՝ երկարավուն: Սերմերը՝ զնդաձև–նիստավոր, բաց–դարչնագույն՝ փաթրիկ արիթմիկ:

Տարածում: Հայաստանում հանդիպում է միայն Իջևանի ֆլորիստիկական շրջանում (Իջևանի շրջակայք, լեռնագագաթ՝ Աղայա և Արեղարար, Հաղարծին գյուղի շրջակայք): EOO 150 քառ. կմ է, AOO՝ 12 քառ. կմ, յուկայտեաները՝ 3:

Կենսաբանական, էկոլոգիական և ֆիտոցենոլոգիական առանձնահատկություններ: Աճում է միջին և վերին լեռնային գոտիներում, ծ. մ. 1100–2200 մ բարձրությունների վրա, խառնածակ լանջերին, կրաքարերի վրա, հաճախում է բուխու անտառներում, մարգագետիններում ժայռերի միջև: Ծաղկում է մայիս ամսին, պսակաբերում՝ մայիս–հունիսին:

Սահմանափակող գործոններ: Սահմանափակ տարածման և բնակության շրջաններ, աճելավայրերի կորուստ կամ դեգրադացիա՝ անտառների հատման և հողատարածքների յուրացման հետևանքով:

Պահպանության միջոցառումներ: Պահպանության գործողություններ չեն իրականացվում: Անհրաժեշտ է կազմակերպել հետազոտական աշխատանքներ՝ նոր աճելավայրեր հայտնաբերելու համար, իրականացնել պոպուլյացիայի վիճակի մոնիթորինգ:

Category. Endangered species. Endemic of Armenia. The extent of occurrence and the area of occupancy are less than 500 km². The area of distribution is fragmented.

It was not included in the first edition of the Red Data Book of Armenia.

It is not included in the Annexes of CITES and that of the Bern Convention.

Description. Perennial stemless herb. External tunics of bulb/tuber blackish, elongated into fragmented collar, inner ones bright orange–brown. Leaves oblong or linear–lanceolate, coriaceous, glossy, glabrous. Flowers white; lobes of limb broadly elliptic or obovate, obtusate. Capsule oblong, in upper part tripartite, at apex acuminate, with rostellum up to 2 mm long, brown. Seeds globose–edged, light brown, with small ariloid.

Distribution. In Armenia it occurs only in Idjevan floristic region (surroundings of Idjevan, mountains Aghaya and Abegakar, neighborhoods of Haghartsin village). EOO is 150 km², AOO is 12 km². The number of locations is 3.

Ecological, biological and phytocoenological peculiarities. Grows in middle and upper mountain belts, at the altitudes of 1100–2200 meters above sea level, in beech–hornbeam forests, in the meadows, between rocks. Flowering in May, fruiting from May to June.

Limiting factors. Restricted extent of occurrence and area of occupancy, loss/degradation of habitats caused by deforestation, land development.

Conservation actions. No conservation actions. Necessary: monitoring of the population state, search of new population.

181. *Colchicum pinae* Sosn. — Շնդեղ Նինայի — Безвременник Нины

EN B 1 ab(i,ii,iii,v) + 2 ab(i,ii,iii,v)

© ՀՀ ԳԱԱ Բուսաբանության ինստիտուտի հերբարիում
 © Herbarium of the Institute of Botany of NAS of Armenia

Կարեգործիչ: Վառանգված տեսակ է: Հայաստանի էնդեմիկ է: Արեալը մասնատված է: Տարածման և բնակության շրջանների մակերեսը 500 քառ. կմ–ից պակաս է: Տեսակի աճելավայրերի վրա շարունակվող մարդածին ագրոցոլոգիայի պատճառով հնարավոր է միջավայրի որակի վատացում և տեսակի բնակության շրջանի կրճատում:

Հայաստանի Կարմիր գրքի առաջին հրատարակության մեջ ընդգրկված չէր:

Ընդգրկված չէ CITES-ի և Բեռնի կոնվենցիաների հավելվածներում:

Նկարագրություն: Բազմամյա անցադրյալ պալարատախտկավոր բույս է: Տերևները՝ 3 (4), պտղի ժամանակ շատ մեծացող, գոտիանման, հիմքում՝ նեղացող, թխակապույտ: Մողիկները՝ 2–7, վարդագույն, 10–15 նկատելի դարչնագույն կամ մարնագույն շղերով, մեջքի կողմից ոլնուցի ուղղությամբ ծիրանագույն գրով կամ ամբողջությամբ բաց ծիրանագույն: Տուփիկը՝ ռոսիկի վրա, ձվաձև, կողերով, 3–4 մմ երկարության կտուցով:

Տարածում: Հանդիպում է Գարեդեգիսի (Ջերմուկ, Գուշի, Բարձրունի, Գնիշիկ) և Մեղրու (Վերին Վարդանաձոր) ֆլորիստիկական շրջաններում: EOO 200 քառ. կմ է, AOO՝ 16 քառ. կմ, լոկալիտետները՝ 4:

Կենսաբանական, էկոլոգիական և ֆիտոցենոլոգիական առանձնահատկություններ: Աճում է վերին լեռնային գոտում, ծ. մ. 2000–2100 մ բարձրությունների վրա, գերխամավազած և ճահճացած տեղերում: Մողիկում է ապրիլ–մայիս ամիսներին, պտղաբերում՝ մայիս–հունիսին:

Սահմանափակող գործոններ: Սահմանափակ տարածման և բնակության շրջաններ, աճելավայրերի կորուստ կամ դեգրադացիա կլիմայի գործադ վտվությունների հետևանքով:

Պահպանության միջոցառումներ: Պապուլյացիայի մի մասը պահպանվում է «Արևիկ» ազգային պարկի սահմաններում: Անհրաժեշտ է իրականացնել պապուլյացիայի վիճակի մոնիթորինգ:

Category. Endangered species. Endemic of Armenia. The area of distribution is fragmented. The extent of occurrence and the area of occupancy are less than 500 km². The anthropogenic factor may lead to the worsening of the habitat quality and decline of the area of occupancy.

It was not included in the first edition of the Red Data Book of Armenia.

It is not included in the Annexes of CITES and that of the Bern Convention.

Description. Perennial stemless herb with bulbotuber. Leaves 3 (4), lorate, narrowing at base, accrescent during fruiting. Flowers 2–7; perianth segments pink, with 10–15 distinct brownish or purple veins; on the back carinate with purple strip; or completely light purple. Capsule on peduncle, ovate, ribbed, with rostellum up to 3–4 mm long.

Distribution. The species occurs in Daregis (Djermuk, Gushchi, Bartsruni, Gnishik) and Meghri (Verin Vardanadzor) floristic regions. EOO is 200 km², AOO is 16 km². The number of locations is 4.

Ecological, biological and phytocenological peculiarities. Grows in upper mountain belt, at the altitudes of 2000–2100 meters above sea level, in wetlands. Flowering from April to May, fruiting from May to June.

Limiting factors. Restricted extent of occurrence and area of occupancy, loss/degradation of habitats caused by global climate change.

Conservation actions. Part of the population grows in the area of “Arevik” National park. Necessary: monitoring of the population state, search of new populations.

Սկզբնաղբյուրներ/References

Հայաստանի ԳԱԱ Բուսաբանության ինստիտուտի հերբարիումի նյութեր

Herbarium materials of the Institute of botany of NAS RA. Габриэлян Э. И. 2001. Colchicum. Флора Армении, 10: 43–44, 46. Liechtenstein.

Габриэлян Э. И., Мордак Е. В. 2006. Род Colchicum. Конспект флоры Кавказа, 2: 58–60. Санкт–Петербург.

Կազմող՝ Կ. Գ. Թամանյան
 Compiler K. G. Tamanyan

182. *Colchicum umbrosum* Stev. — Շնդեղ սպվերային — Безвременник теневой

CR B 1 ab(i,ii,iii,v) + 2 ab(i,ii,iii,v)

© Օրի Ֆրագման
© Ori Fragman

Սկզբնաղբյուրներ/References

Հայաստանի ԳԱԱ Բուսաբանության ինստիտուտի
հերբարիումի նյութեր
Herbarium materials of the Institute of botany of NAS RA.
Габриэлян Э. Ц. 2001. Colchicum. Флора Армении, 10:
43–44, 46. Liechtenstein.
Габриэлян Э. Ц., Мордак Е. В. 2006. Род Colchicum.
Конспект флоры Кавказа, 2: 58–60. Санкт–Петербург.
Կազմող Կ. Գ. Թամանյան
Compiler K. G. Tamanyan

Կարեգործիչ: Կրիտիկական վիճակում գտնվող տեսակ է: Տարածման և բնակության շրջանների մակերեսը 10 քառ. կմ–ից պակաս է: Արեալը խիստ մասնատված է:

Հայաստանի Կարմիր գրքի առաջին հրատարակության մեջ ընդգրկված էր 2 կարգավիճակով՝ հազվագյուտ տեսակ:

CITES-ի և Բեռնի կոնվենցիաների հավելվածներում ընդգրկված չէ:

Նկարագրություն: Բազմամյա անցողուն պալարատառիկավոր բույս է: Պալարատառիկը՝ ծածկված սևավուն–գորշ կաշենման քեփերով: Տերևները՝ 2–5, պտղի ժամանակ շատ մեծացող, գոտիանման, հաստավուն, վերևում և ներքևում նեղացող: Ծաղիկները՝ 1–3, ծիրանագույն դժգույն վարդագույն: Տափիկը երկարավուն–էլիպսաձև, սրացած, 5 մմ երկարության կտուցով, կարմրավուն–դարչնագույն, մերկ:

Տարածում: Հանդիպում է միայն Իջևանի ֆորիստիկական շրջանում (Կողբ, Թումանյանի շրջակայք): AOO 8 քառ. կմ է, լոկալիտետները՝ 2, որոնց միջև հեռավորությունը 25 կմ է: Հայաստանից բացի աճում է Արևմտյան Նախակովկասում, Մեծ Կովկասում, Արևմտյան և Արևելյան Անդրկովկասում, Ռումինիայում, Սև ծովի առափնյա շրջաններում, Գրինում և Հյուսիսային Ամատիայում:

Կենսաբանական, էկոլոգիական և ֆիտոցենոլոգիական առանձնահատկություններ: Աշնանը ծաղկող բույս է: Աճում է ստորին և միջին լեռնային գոտիներում, ծ. մ. 700–1400 մ բարձրությունների վրա, մոսրացած անտառներում, անտառային բացատներում, քիերի մացառուտներում:

Սահմանափակող գործոններ: Սահմանափակ տարածման և բնակության շրջաններ, աճելավայրերի կորուստ կամ դեգրադացիա՝ կապված անտառաճանդի գործունեության հետ:

Պահպանության միջոցառումներ: Պահպանություն չի իրականացվում: Անհրաժեշտ է կազմակերպել հետազոտական աշխատանքներ՝ նոր աճելավայրեր հայտնաբերելու համար, իրականացնել սպառյալացիայի վիճակի մոնիթորինգ:

Category. Critically endangered species. The extent of occurrence and the area of occupancy are less than 10 km². Area of distribution is severely fragmented.

It was included in the first edition of the Red Data Book of Armenia under Category 2: Rare species.

It is not included in the Annexes of CITES and that of the Bern Convention.

Description. Perennial stemless herb. Bulbotuber 1,5–2 x 1–1,5 cm, ovate or almost globular, covered with blackish–grayish–brown coriaceous tunics, elongated into thin collar 4–8 cm long. Leaves 2–5, lorate, narrowed at top and base, accrescent during fruiting. Flowers 1–3, pale purplish–pink. Capsule oblong–elliptic, acuminate, with rostellum up to 5 mm long, reddish–brown, glabrous.

Distribution. In Armenia it occurs only in Idjevan floristic region (Koghb, surroundings of Tumanyan). AOO is 8 km². The number of locations is 2, the distance between which is 25 km. Besides Armenia the species is grows in the Caucasus (East Ciscaucasia, the Greater Caucasus, West and East Transcaucasia), The Black Sea basin, the Crimea and North Anatolia.

Ecological, biological and phytocoenological peculiarities. Blossom is in the autumn. Grows in lower and middle mountain belts, at the altitudes of 700–1400 meters above sea level, in light forests, forest glades and meadows.

Limiting factors. Restricted extent of occurrence and area of occupancy, loss/degradation of habitats caused by forestry activities.

Conservation actions. No conservation actions. Necessary: monitoring of the population state, search of new populations.

183. *Merendera greuteri* Gabrielian — Խոլպուզ Գրոյրերի — Мерендера Грейтера

CR B 1 ab(i,ii,iii,v) + 2 ab(i,ii,iii,v)

© Էլեոնորա Գաբրիելյան
© Eleonora Gabrielyan

Սկզբնաղբյուրներ/References

Հայաստանի ԳԱԱ Բուսաբանության ինստիտուտի հերբարիումի նյութեր
Herbarium materials of the Institute of botany of NAS RA
Գաբրիելյան Է. Ս. 2001. Сем. Colchicaceae. Флора Армени-
нии, 10: 31–41, Liechtenstein.
Գաբրիելյան Է. Ս. 1999. *Merendera greuteri* (Colchicaceae), a
new endemic species from Armenia. Флора, растительность
и растительные ресурсы Армении, 12: 15, Ереван.
Գաբրիելյան Է. Ս., Мордак Е. В. 2006. Род *Merendera*.
Конспект флоры Кавказа, 2: 56–58, Санкт-Петербург.
Վազմով Կ. Գ. Թամանյան
Compiler K. G. Tamanyan

Կարեգործիչ: Կրիտիկական վիճակում գտնվող տեսակ է: Հա-
յաստանի էնդեմիկ է: Տարածման և բնակության շրջանների մակե-
րեսը 10 քառ. կմ-ից պակաս է: Տեսակին սպառնում է բնակության
շրջանի կրճատում՝ աճելավայրերի վրա շարունակվող մարդածին
գործունեության հետևանքով:

Հայաստանի Կարմիր գրքի առաջին հրատարակության մեջ
ընդգրկված չէր:

Ընդգրկված չէ CITES-ի և Բեռնի կոնվենցիաների հավելվածներում:

Նկարագրություն: Բազմամյա անցողիկ, պարսպաձևավոր
խառնարայն՝ 3–6 սմ բարձրությամբ: Պարսպաձևավոր՝ 1–1,5 սմ երկա-
րությամբ, 0,5–1,0 սմ լայնությամբ, ծածկված մուգ-դարչնագույն կաշ-
վեման թևիկներով: Տերևները՝ միշտ 3, նեղ-նշտարած, սրացած:
Մաղիկը՝ 1, բաժանաման, սպիտակ, կամ երբեմն վարդագույն: Տու-
փիկը՝ երկարավուն-ծված, համարյա ամբողջությամբ ստորգետնյա:
Մերմերը՝ օվալ-գնդաձև, դժգույն դարչնագույն, 2–3 մմ տրամագծով:

Տարածում: Հայաստանում հանդիպում է միայն Շիրակի ֆյուրիս-
տիկական շրջանում (լեռնագագաթ՝ Արտենի, Թալինի և Կարնաղբյու-
րի միջև, Իրինդ գյուղի շրջակայք): АОО՝ 8 քառ. կմ, լուկախետը՝ 1:

**Կենսաբանական, էկոլոգիական և ֆիտոցենոլոգիական
առանձնահատկություններ:** Աճում է միջին լեռնային գոտում,
ծ. մ. 1500–1900 մ բարձրությունների վրա, քարքարոտ լանջերին,
տրականատային համակեցություններում, լեռնային տափաստա-
նում: Մաղկում է մարտ-մայիս ամիսներին, պտղաբերում՝ մայիս-
հունիսին:

Մահմանափակող գործոններ: Մահմանափակ տարածման և
բնակության շրջաններ, աճելավայրերի կորուստ կամ յեզրադա-
ցիա՝ գյուղատնտեսական հանրակների համար հողատարածքների
յուրացման հետևանքով:

Պահպանության միջոցառումներ: Պահպանության գործողու-
թյուններ չեն իրականացվում: Ամերածելա է իրականացնել պոպու-
լյացիայի վիճակի մոնիթորինգ, ստեղծել նոր ԲՀՊՏ Արտենի լեռնա-
գագաթի վրա:

Category. Critically endangered species. Endemic of Armenia. The
extent of occurrence and the area of occupancy are less than 10 km². The
anthropogenic factor may lead to the worsening of the habitat quality and
decline of the area of occupancy.

It was not included in the first edition of the Red Data Book of
Armenia.

It is not included in the Annexes of CITES and that of the Bern
Convention.

Description. Perennial stemless herb 3–6 cm. Bulbotuber 1–1,5 x
0,5–1 cm, tunics coriaceous, dark brown. Leaves 3, narrowly lanceolate,
acuminate. Flowers usually 1, rarely 2, crateriform, pure white, rarely
pinkish. Capsule oblong-ovate, almost completely subterranean. Seeds
ovale-globular, 2–3 cm in diameter, pale brown.

Distribution. In Armenia the species occurs only in Shirak floristic
region (Arteni Mountain, between Talin and Katnakhbyur, surroundings of
Irid village). АОО is 8 km². The number of locations is 1.

Ecological, biological and phytocoenological peculiarities. Grows
in middle mountain belt, at the altitudes of 1500–1900 meters above
sea level, on dry stony slopes, in tragacanth communities and mountain
steppes. Flowering from March to May, fruiting from May to June.

Limiting factors. Restricted extent of occurrence and area of
occupancy, loss/degradation of habitats caused by land development for
arable purposes.

Conservation actions. No conservation actions. Necessary: monitoring
of the population state, establishment of specially protected nature area on
Arteni Mountain.

184. *Merendera sobolifera* Fisch. & C.A.Mey. — Խլոպուզ ընձուղավոր — Мерендера отпрысковая

CR B 1 ab(i,ii,iii,v) + 2 ab(i,ii,iii,v)

Կարեգործիչ: Երևանի վիճակում գտնվող տեսակ է: Տարածման և բնակության շրջանների մակերեսը 500 քառ. կմ-ից պակաս է:

Հայաստանի Կարմիր գրքի առաջին հրատարակության մեջ ընդգրկված էր 1 կարգավիճակով՝ ոչնչացման սպառնալիքի ենթակա տեսակ:

CITES-ի և Բեռնի կոնվենցիաների հավելվածներում ընդգրկված չէ:

Նկարագրություն: Բազմամյա անցողիկ պարսպաձևավոր ստորններ՝ ստորգետնյա ընձուղներ, առաջացնող բույս՝ 12–16 սմ բարձրությամբ: Տերևները՝ 3, զծային-նշտարած, ծաղկին հավասար կամ դրան գերազանցող: Ծաղիկները՝ 1–2, սպիտակավարդագույն: Առէջները՝ հիմքի մոտ լայնացած, փոշանոթները՝ բաց դեղին կամ սև: Տուփիկը՝ ձվաձև, դեպի վեր նեղացող, սրացած, դարչնագույն: Սերմերը՝ բազմաթիվ մեծ սպիտակավուն սերմնաթիկնոցով:

Տարածում: Հայաստանում հանդիպում է միայն Երևանի ֆլորիստիկական շրջանում (Արարատ, Մարմարաշեն, Երևան): EOO 270 քառ. կմ է, AOO՝ 12 քառ. կմ, լոկալիտները՝ 3:

Ընդհանուր առևալը ընդգրկում է Արևելյան Կովկասը, Կենտրոնական և Հարավային Անդրկովկասը, Բուլղարիան, Սիրիան, Փարս և Միջին Ասիան, Իրանը, Աֆղանստանը, Պակիստանը:

Կենսաբանական, էկոլոգիական և ֆիտոցենոլոգիական առանձնահատկություններ: Աճում է ստորին լեռնային գոտում, ծ. մ. 800–850 մ բարձրությունների վրա, աղակալած ճահճացած տեղերում, ճանկալած խոնավ մարգագետիններում: Ծաղկում է փետրվար–ապրիլ ամիսներին, պտղաբերում՝ մայիսին:

Սահմանափակող գործոններ: Սահմանափակ տարածման և բնակության շրջաններ, աճելավայրերի կորուստ կամ դեգրադացիա՝ ճահճների չորացման և հողերի աղակալման՝ գյուղատնտեսական հանրակների համար հողատարածքների յուրացման, բուսականության այրման, արածեցման հետևանքով:

Պահպանության միջոցառումներ: ՀՀ Կառավարության 2008 թ. որոշմամբ՝ Արարատի ճահճները ընդգրկվել են բնության հուշարձանների ցանկում որպես «Աղակալած ճահճուտ», սակայն իրական պահպանություն դեռ չի իրականացվում: Անհրաժեշտ է իրականացնել պաթոլոգիայի վիճակի մոնիթորինգ:

Category. Critically endangered species. The extent of occurrence and the area of occupancy are less than 500 km².

It was included in the first edition of the Red Data Book of Armenia under Category 1: Endangered species.

It is not included in the Annexes of CITES and that of the Bern Convention.

Description. Perennial stemless herb 4–16 cm, with stolons and bulb/tuber. Leaves usually 3, linear-lanceolate, equal to flowers or exceeding them. Flowers usually 1–2, whitish-pink. Capsule brown, ovate, at apex narrowed, acuminate. Seeds numerous, with large whitish ariloid.

Distribution. In Armenia it occurs only in Yerevan floristic region (Ararat, Marmarashen, Yerevan). EOO is 270 km², AOO is 12 km². The number of locations is 3. The main area of distribution includes the East Caucasus, Central and South Transcaucasia, Bulgaria, Syria, Asia Minor, Middle Asia, Iran, Afghanistan, Pakistan.

Ecological, biological and phytocoenological peculiarities. Grows in lower mountain belt, at the altitudes of 800–850 meters above sea level, in salt marshes, in wet meadows. Flowering from February to April, fruiting in May.

Limiting factors. Restricted extent of occurrence and area of occupancy, loss/degradation of habitats caused by the drainage of marshes and soil desalinization, land development for arable purposes, vegetation burning, as well as grazing.

Conservation actions. According to RA Government decree 2008, the salt marshes of the Ararat region are included in the list of nature monuments. Necessary: monitoring of the state population.

Սկզբնաղբյուրներ/References

Հայաստանի ԳԱԱ Բուսաբանության ինստիտուտի հերբարիումի նյութեր
Herbarium materials of the Institute of botany of NAS RA
Габриэлян Э. Ц., Мордак Е. В. 2001. Сем. Colchicaceae. Флора Армении, 10: 31–41. Liechtenstein.
Габриэлян Э. Ц., Мордак Е. В. 2006. Род Merendera. Конспект флоры Кавказа, 2: 56–58, Санкт-Петербург.
Հավանալի Կ. Գ. Թամանյան
Compiler K. G. Tamanyan

185. *Swida iberica* (Woronow) Pojark. ex Grossh. — Ճապկի վրացական — Свидина грузинская

CR B 1 ab(iii) + 2 ab(iii)

© ՀՀ ԳԱԱ Բուսաբանության ինստիտուտի հերբարիում
© Herbarium of the Institute of Botany of NAS of Armenia

Կարեգործիչ: Կրիտիկական վիճակում գտնվող տեսակ է: Մտայգ հայտնի է միայն մեկ պոպուլյացիա, որի տարածման և բնակության շրջանների մակերեսը 10 քառ. կմ-ից պակաս է: Տեսակին սպառնում է տարածման և բնակության շրջանների կրճատում՝ կապված աճեղավայրերի պայմանների փոփոխության հետ:

Հայաստանի Կարմիր գրքի առաջին հրատարակության մեջ ընդգրկված չէր:

Ընդգրկված չէ CITES-ի և Բեռնի կոնվենցիաների հավելվածներում:

Նկարագրություն: Ոչ մեծ ծառ կամ քուփ, 2–3 մ բարձրություն: Տերևները՝ հակադիր, նեղ, երկարավուն, երկար սրացած: Մողկաբույր՝ առանց փաթեթի, հովանոցանման: Մաղիկները՝ սպիտակ: Պտուղները՝ կլորավուն, հյութալի:

Տարածում: Հայաստանում հանդիպում է միայն Չանգեզուրի ֆլորիստիկական շրջանում, Ներքին Հանդ գյուղի շրջակայքում: AOO 8 քառ. կմ է: Լոկալիտետը՝ 1: Հայաստանից բացի աճում է Վրաստանում:

Կենսաբանական, էկոլոգիական և ֆիտոգենոլոգիական առանձնահատկություններ: Աճում է սառը լեռնային գոտում ծ. մ. 700–800 մ բարձրությունների վրա, անտառի եզրին, սառու պուրակում: Մաղկում է մայիս ամսին, պտղաբերում՝ հունիսին:

Սահմանափակող գործոններ: Սահմանափակ տարածման և բնակության շրջաններ:

Պահպանության միջոցառումներ: Պահպանվում է «Շիկահոօ» պետական արգելոցի տարածքում: Անհրաժեշտ է իրականացնել պոպուլյացիայի վիճակի մոնիթորինգ:

Category. Critically endangered species. Only one sub-population is known. The extent of occurrence and the area of occupancy are less than 10 km². The species faces decline of the extent of occurrence and the area of occupancy caused by changes habitat conditions.

It was not included in the first edition of the Red Data Book of Armenia.

It is not included in the Annexes of CITES and that of the Bern Convention.

Description. Small tree or shrub, 2–3 m high. Leaves opposite, narrow, oblong, acuminate. Inflorescence umbel-shaped, without involucre. Flowers white. Fruits globular, juicy.

Distribution. In Armenia it occurs only in Zangezur floristic region, in the surroundings of Nerkin Hand village. AOO is 8 km². The number of locations is 1. Besides Armenia the species grows in Georgia.

Ecological, biological and phytocoenological peculiarities. Grows in lower mountain belt, at the altitudes of 700–800 meters above sea level, at forest edges, in plane grove. Flowering in May, fruiting in June.

Limiting factors. Restricted extent of occurrence and area of occupancy.

Conservation actions. The species grows in the area of “Shikahogh” State Reserve. Necessary: monitoring of the population state.

Սկզբնաղբյուրներ/References

Հայաստանի ԳԱԱ Բուսաբանության ինստիտուտի հերբարիումի նյութեր

Herbarium materials of the Institute of botany of NAS RA
Мулкиджанян Я. И. 1973. Род Swida. Флора Армении, 6: 247–249. Ереван.

Կազմող՝ Գ. Մ. Ֆայվուշ

Compiler G. M. Fayvush

186. *Corylus colurna* L. — Արջադիլենի — Лещина древовидная, Медвежий орех

EN B 1 ab(iii) + 2 ab(iii)

© Կամիլյա Թամանյան
© Kamilla Tamanyan

Կարեգորիա: Վառանգված տեսակ է: Տարածման և բնակության շրջանների մակերեսը 500 քառ. կմ–ից պակաս է:

Հայաստանի Կարմիր գրքի առաջին հրատարակության մեջ բնդրված էր 1 կարգավիճակով՝ ոչնչացման սպառնալիքի ենթակա տեսակ:

Ընդգրկված չէ CITES-ի և Բեռնի կոնվենցիաների հավելվածներում:

Նկարագրություն: Բարեկազմ, ուղիղ բնով, խիտ սաղարթով, հսկա ծառեր՝ 25–30 մ բարձրության: Կեղևը՝ մուգ մոխրագույն, խոր–ճեղքավորված: Տերևները՝ խաչաձև, բույլ սրտաձև, կրկնակի առամ–նավոր, վերինները՝ բլրակավոր առամնավոր: Պտուղները՝ հավաք–ված 3–20–ական: Պտղագավաթը՝ կազմված հասաված, պտուղները՝ գերազանցող, մեղ, կորացած, մշտաբաժն մասերից: Ընկույզը փոքր, զնդած և կամ հակածված, կողքերից սեղմված, կճեպը՝ հաստ:

Տարածում: Աճում է Իջևանի ֆլորիստիկական շրջանում (Սեբար գետի վերնագավառ, Գետահովիտ, Ենոկավան, Ոսկեպար): EOO 60 քառ. կմ է, AOO՝ 16 քառ. կմ, լոկալիտները՝ 2: Հայաստանից բացի, աճում է Նախակովկասում, Դաղստանում, Աբխազիայում և Արևել–յան Անդրկովկասում, Թուրքիայում, Բալկանյան թերակղզում, Փոքր Ասիայում, Իրանում և Հիմալայներում:

Կենսաբանական, էկոլոգիական և ֆիտոցենոլոգիական առանձնահատկություններ: Աճում է միջին լեռնային գոտում, ծ. մ. 1200–1500 մ բարձրությունների վրա, կաղնու–բոխու անտառներում: Շաղկում է մարտ–ապրիլ ամիսներին, պտղաբերում՝ մայիս–օգոստոսին: Գեղեցիկ ծառ է՝ ուղիղ բնով, ուռելի բնկույզներով և շատ գեղեցիկ վարդագույն բնավայտով: Արգելավայրում լավ բազմանում է բնական վերածով՝ սերմերից:

Սահմանափակող գործոններ: Սահմանափակ տարածման և բնակության շրջաններ, աճելավայրերի կորուստ կամ դեգրադացիա՝ անտառահատումների հետևանքով:

Պահպանության միջոցառումներ: Պաշտպանության մի մասը պահպանվում է «Արջադիլենի» արգելավայրում: Անհրաժեշտ է իրականացնել պաշտպանության վիճակի մոնիթորինգ:

Category. Endangered species. The extent of occurrence and the area of occupancy are less than 500 km².

It was included in the first edition of the Red Data Book of Armenia under Category 1: Endangered species.

It is not included in the Annexes of CITES and that of the Bern Convention.

Description. High tree, up to 25–30 m, with slender trunk, up to 1 m in diam. Bark dark grey, deeply cracked. Leaves large, slightly cordate, 2–dentate. Fruits aggregated by 3–20. Cupule dissected into narrow curved lanceolate segments, exceeding the fruits. Nut small, globular or obovate, slightly compressed; nut–shell thick.

Distribution. In Armenia the species grows in Idjevan floristic region (basin of Sevak river, Getahovit, Yenokavan, Voskepar). EOO is 60 km², AOO is 16 km². The number of locations is 2. Besides Armenia the species grows in Ciscaucasia, Dagestan, East and West Transcaucasia, Talish, the Balkan Peninsula, Asia Minor, Iran and the Himalayas.

Ecological, biological and phytocoenological peculiarities. Grows in middle mountain belt, at the altitudes of 1200–1500 meters above sea level, in oak–hornbeam forests. Flowering from March to April, fruiting from May to August. This is a very beautiful tree with straight trunk, edible nuts and very beautiful pink timber. The species successfully breeds through natural regeneration: by seeds.

Limiting factors. Restricted extent of occurrence and area of occupancy, loss/degradation of habitats caused by deforestation.

Conservation actions. One of the populations grows in specially protected “Hazel–nut” reservation. Necessary: monitoring of the population state.

Սկզբնաղբյուրներ/References

Հայաստանի ԳԱԱ Բուսաբանության ինստիտուտի հերբարիումի նյութեր

Herbarium materials of the Institute of botany of NAS RA.

Красная книга Армянской ССР, 1990: 99–100. Ереван.

Мулкиджанян Я. И. 1962. Род *Corylus*. Флора Армении, 4: 404–413. Ереван.

Կազմող՝ Ժ. Ա. Հակոբյան

Compiler Zh. A. Hakobyan

187. *Rosularia chrysantha* (Boiss.) Takht. — Վարդակուկ ոսկեգոծ — Розеточница золотистая

EN B 1 ab(iii) + 2 ab(iii)

© Կոնստանտին Կորժավին
© Konstantin Korzhavin

Կարեգործիա: Վտանգված տեսակ է: Հայտնի է մեկ պոպուլյացիա 500 քառ. կմ-ից պակաս տարածման և բնակության շրջանների մակերեսով:

Հայաստանի Կարմիր գրքի առաջին հրատարակության մեջ ընդգրկված է 2 կարգավիճակով՝ հազվագյուտ տեսակ:

Ընդգրկված չէ CITES-ի և Բեռնի կոնվենցիաների հավելվածներում:

Նկարագրություն: Բազմամյա բույս՝ 6–13 սմ բարձրությամբ: Վարդակուկի տերևները՝ երկարավուն–քիսած, մերկ, վերևում՝ բթավուն, հիմքում՝ սեպած, մինչև 2 սմ երկարությամբ, ցողունայինները՝ սվելի վարք, նշտարած, գեղձերով պատված: Մաղկակիթ ցողունները՝ 5–6 սմ բարձրությամբ: Մաղկաբույր՝ մութ ծաղիկներով: Մաղիկները ոսկեդեղին, կարծ, 2 մմ երկարությամբ կոթերով: Բաժակը՝ մինչև հիմքը հատված, սուր–նշտարած, գորշավուն, մասերը՝ մեջքի կողմից գեղձերով պատված: Առէջները՝ 10 դժգույն–մարմնազույն փոշանոթներով:

Տարածում: Աճում է միայն Գարեղեգիսի ֆլորիստիկական շրջանում (Խաչիկ և Գնիշիկ գյուղերի շրջակայք): AOO 16 քառ. կմ է, լուկախտերը՝ 1: Հայաստանից բացի, աճում է Փոքր Ասիայում:

Կենսաբանական, էկոլոգիական և ֆիտոցենոլոգիական առանձնահատկություններ: Աճում է ենթալպյան գոտում, ծ. մ. 2100–2800 մ բարձրությունների վրա, կրաքարային ժայռերի ճեղքերում: Մաղկում է մայիս–հունիս ամիսներին, պտղաբերում՝ հուլիս–օգոստոսին: Գեղազարդային տեսակ է:

Մահմանափակող գործոններ: Մահմանափակ տարածման և բնակության շրջաններ:

Պահպանության միջոցառումներ: Պահպանության գործողություններ չեն իրականացվում: Անհրաժեշտ է իրականացնել պոպուլյացիայի վիճակի մոնիթորինգ:

Category. Endangered species. Only one sub-population is known. The extent of occurrence and the area of occupancy are less than 500 km².

It was included in the first edition of the Red Data Book of Armenia under Category 2: Rare species.

It is not included in the Annexes of CITES and that of the Bern Convention.

Description. Rosette leaves glabrous, oblong–spatulate, at apex obtusate, at base cuneate, up to 2 cm long. Flower stalks 5–6 cm long. Inflorescence few–flowered. Flowers golden yellow, on short, 2 mm long, pedicels. Calyx dissected almost to the base, with lanceolate, acute, grayish–brown, glandular on the back lobes. Stamens 10; anthers pale orange.

Distribution. The species grows only in Daregis floristic region (surroundings of Khachik and Gnishik villages). AOO is 16 km², the number of locations is 1. Besides Armenia the species grows in Asia Minor.

Ecological, biological and phytocoenological peculiarities. Grows in alpine mountain belt, at the altitudes of 2100–2800 meters above sea level, in the cracks of limestone rocks. Flowering from May to June, fruiting from July to August.

Limiting factors. Restricted extent of occurrence and area of occupancy.

Conservation actions. No conservation actions. Necessary: monitoring of the population state.

Սկզբնաղբյուրներ/References

Հայաստանի ԳԱԱ Բուսաբանության ինստիտուտի հերբարիումի նյութեր

Herbarium materials of the Institute of botany of NAS RA
Красная книга Армянской ССР, 1990: 100. Ереван.

Колаковский А. А. 1958. Род *Rosularia*. Флора Армении, 3: 366. Ереван.

Վազմով Ժ. Ա. Հակոբյան

Compiler Zh. A. Hakobyan

188. *Rosularia persica* (Boiss.) Berger — Վարդակուկ պարսկական — Розеточница персидская

CR B 1 ab(iii) + 2 ab(iii)

© ՀՀ ԳԱԱ Բուսաբանության ինստիտուտի հերբարիում
© Herbarium of the Institute of Botany of NAS of Armenia

Կասկածգրիա: Կրիտիկական վիճակում գտնվող տեսակ է: Հայտնի է մեկ պոպուլյացիա՝ 10 քառ. կմ-ից պակաս տարածման և բնակության շրջաններով: Աճում է ինտենսիվ յուրացվող տարածքներում:

Հայաստանի Կարմիր գրքի առաջին հրատարակության մեջ ընդգրկված չէր:

Ընդգրկված չէ CITES-ի և Բեռնի կոնվենցիաների հավելվածներում:

Նկարագրություն: Մերկ բույս՝ 7–15 սմ բարձրության: Վարդակի տերևները՝ երկարավուն-քիածև, բութ, թաղանթային մանրատամ եզրով: ցողունային տերևները՝ գծային-նշտարածև, բթավուն: Ծաղիկները՝ հավաքված վահանիկանման-հուրանածև ծաղկաբույլերում՝ հասկանման ճյուղիկներով, ծաղկակոթերը՝ կարճ: Բաժակը համարյա մինչև հիմքը հատված, մերկ: Պսակը վարդագույն, նեղ-զանգակաձև, մինչև 1/3-ը հատված՝ երկարավուն-նշտարածև մասերով: Առէջները՝ 10, դեղնավուն փոշանոթներով:

Տարածում: Հանդիպում է միայն Մեղրու ֆլորիստիկական շրջանում (Շվանիձոր գյուղի շրջակայք): АОО 8 քառ. կմ է, լույս/իտետր՝ 1: Հայաստանից բացի, աճում է Նախիջևանում, Փոքր Ասիայում և Իրանում:

Կենսաբանական, էկոլոգիական և ֆիզոգենոլոգիական առանձնահատկություններ: Աճում է ստորին լեռնային գոտում, ծ. մ. 600–1000 մ բարձրությունների վրա, ժայռերի ճեղքերում, քարքարոտ լանջերին: Ծաղկում է մայիս–հունիս ամիսներին, պտղաբերում՝ հուլիս–օգոստոսին:

Սահմանափակող գործոններ: Սահմանափակ տարածման և բնակության շրջաններ, աճելավայրերի կորուստ կամ դեգրադացիա՝ գյուղատնտեսական գործունեության ինտենսիվացման հետևանքով:

Պահպանության միջոցառումներ: Պահպանություն չի իրականացվում: Անհրաժեշտ է իրականացնել պոպուլյացիայի վիճակի մոնիթորինգ:

Category. Critically endangered species. In Armenia only one sub-population is known. The extent of occurrence and the area of occupancy are less than 10 km². The species grows in intensively developed areas.

It was not included in the first edition of the Red Data Book of Armenia.

It is not included in the Annexes of CITES and that of the Bern Convention.

Description. Glabrous plants, stems 7–10 cm. Rosette leaves elongate-spathulate, obtuse, with membranous denticulate margin; cauline leaves linear-lanceolate, obtusiusculous. Flowers in corymbose-paniculate inflorescence composed of spike-shaped branches; pedicels short. Calyx dissected almost to the base, glabrous. Corolla pink, narrowly campanulate, divided to 1/3 into oblong-lanceolate lobes. Stamens 10, anthers yellow.

Distribution. It occurs only in Meghri floristic region (surroundings of Shvanidzor village). АОО is 8 km², the number of locations is 1. Besides Armenia the species grows in Nakhichevan, Asia Minor and Iran.

Ecological, biological and phytocoenological peculiarities. Grows in lower mountain belt, at the altitudes of 600–1000 meters above sea level, in the cracks of the rocks, on stony slopes. Flowering from May to June, fruiting from July to August.

Limiting factors. Restricted extent of occurrence and area of occupancy, loss/degradation of habitats caused by intensive agricultural activities.

Conservation actions. No conservation actions. Necessary: monitoring of the population state.

Սկզբնաղբյուրներ/References

Հայաստանի ԳԱԱ Բուսաբանության ինստիտուտի հերբարիումի նյութեր

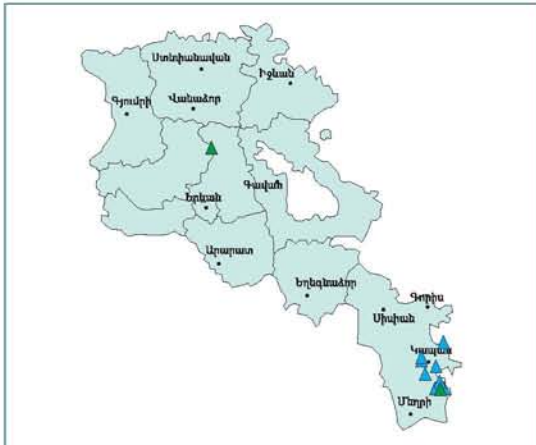
Herbarium materials of the Institute of botany of NAS RA
Колаковский А. А. 1958. Род *Rosularia*. Флора Армении, 3: 371. Ереван.

Կազմող՝ Ժ. Ա. Հակոբյան

Compiler Zh. A. Hakobyan

189. *Sedum stoloniferum* Gmel. — Թանթրնիկ ընձյուղակիր — Очиток побегоносный

VU* B 1 ab(iii) + 2 ab(iii)

© ՀՀ ԳԱԱ Բուսաբանության ինստիտուտի հերբարիում
© Herbarium of the Institute of Botany of NAS of Armenia

Կարեգորիա: Խոցելի տեսակ է: Հայտնի են երկու սրբապայծառներ: Տարածման շրջանի մակերեսը 5000 քառ. կմ–ից պակաս է, բնակության շրջանի մակերեսը՝ 500 քառ. կմ–ից պակաս: Կովկասում տեսակի լայն տարածման պատճառով սպառնալիքի կատեգորիան իջեցվել է մինչև VU:

Հայաստանի Կարմիր գրքի առաջին հրատարակության մեջ ընդգրկված չէր:

Ընդգրկված չէ CITES–ի և Բեռնի կոնվենցիաների հավելվածներում:

Նկարագրություն: Յարունները՝ սողացող կամ վեր բարձրացող; ծաղկակիր ընձյուղները՝ ճյուղավորված, 8–20 սմ բարձրության: Տերևները՝ հակադիր, հավասարաչափ, լայն սեպավոր, հիմքով, կարճակոթ, կարճ–առանձնափշիկավոր եզրերով: Ծաղկաբույլը փուխ, վահանիկանման, տերևակալված: Բաժակաբերքերը՝ զծային, բրավուն: Պսակաբերքերը՝ վարդագույն, նշաարած, 5–7 մմ երկարության: Հասուն պտուղները՝ առաղածև փռված:

Տարածում: Հայաստանում հանդիպում է Ապարանի (լեռնագագաթ՝ Թեղենիս) և Զանգեզուրի (Մավ, Ներքին Հանդ և Շիկահող գյուղերի շրջակայք, լեռնագագաթ՝ Խոստատով) ֆլորիստիկական շրջաններում: EOO 2590 քառ. կմ է, AOO՝ 40 քառ. կմ, լոկալիտետները՝ 2: Հայաստանից բացի, աճում է Արևմտյան և Արևելյան Կովկասում, Կովկասյան, Կենտրոնական Անդրկովկասում, Թալիշում և Հյուսիսային Իրանում:

Կենսաբանական, էկոլոգիական և ֆիտոցենոլոգիական առանձնահատկություններ: Աճում է ստորին և միջինլեռնային գոտիներում, ծ. մ. 750–1800 մ բարձրությունների վրա, ժայռերի ճեղքերում, քարքարոտ լանջերին: Ծաղկում է մայիս–հունիս ամիսներին, պտուղներում՝ հուլիս–օգոստոսին:

Սահմանափակող գործոններ: Սահմանափակ տարածման և բնակության շրջաններ:

Պահպանության միջոցառումներ: Պապուլյացիայի մեծ մասը պահպանվում է «Շիկահող» պետական արգելոցի տարածքում: Անհրաժեշտ է իրականացնել սրբապայծառի վիճակի մոնիթորինգ:

Category. Vulnerable species. Two sub-populations are known. The extent of occurrence is less than 5000 km², the area of occupancy is less than 500 km². The category of threat has been downgraded to VU for being widely distributed in the Caucasus.

It was not included in the first edition of the Red Data Book of Armenia.

It is not included in the Annexes of CITES and that of the Bern Convention.

Description. Stems creeping or ascending, flower stalks 8–20 cm, branched. Leaves opposite, with short petioles, obovate, at base broadly cuneate, at margins shortly dentate, prickly. Inflorescence lax, corymbiform, foliated. Sepals linear, obtusiusculous. Petals pink, lanceolate, 5–7 mm long. Ripe fruits stellate–prostrate.

Distribution. In Armenia the species occurs in Aparan (Tehenis Mountain) and Zangezur (surroundings of Tsav, Nerqin Hand, Shikahogh villages and Khustup Mountain) floristic regions. EOO is 2590 km², AOO is 40 km². The number of locations is 2. Besides Armenia the species is distributed in the Greater Caucasus, Colchis, Central Transcaucasia, Talish and North Iran.

Ecological, biological and phytocoenological peculiarities. Grows in lower and middle mountain belts, at the altitudes of 750–1800 meters above sea level, between the gaps of the rocks, on stony slopes. Flowering from May to June, fruiting from July to August.

Limiting factors. Restricted extent of occurrence and area of occupancy.

Conservation actions. The greater part of the population grows in “Shikahogh” State Reserve. Necessary: monitoring of the population state.

Սկզբնաղբյուրներ/References

Հայաստանի ԳԱԱ Բուսաբանության ինստիտուտի հերբարիումի նյութեր

Herbarium materials of the Institute of botany of NAS RA
Колаковский А. А. 1958. Род *Sedum*. Флора Армении, 3: сс. 352, 355. Ереван.

Կազմող՝ Ժ. Ա. Հակոբյան

Compiler Zh. A. Hakobyan

190. *Sedum tetramerum* Trautv. — Թանթրնիկ քառաչափ — Очиток четырехмерный

VU* B 1 ab(iii) + 2 ab(iii)

© ՀՀ ԳԱԱ Բուսաբանության ինստիտուտի հերբարիում
© Herbarium of the Institute of Botany of NAS of Armenia

Սկզբնաղբյուրներ/References

Հայաստանի ԳԱԱ Բուսաբանության ինստիտուտի հերբարիումի նյութեր

Herbarium materials of the Institute of botany of NAS RA
Колаковский А. А. 1958. Род *Sedum*. Флора Армении, 3: 352, 362. Ереван.

Կազմող՝ Շ. Ա. Հակոբյան
Compiler Zh. A. Hakobyan

Կարեգործիչ: Խոցելի տեսակ է: Տարածման շրջանի մակերեսը 5000 քառ. կմ–ից պակաս է, բնակության շրջանի մակերեսը՝ 500 քառ. կմ–ից պակաս: Տեսակի հիմնական արեալը Հայաստանի սահմաններից արտա գտնվելու պատճառով սպառնալիքի կատեգորիան իջեցվել է մինչև VU:

Հայաստանի Կարմիր գրքի առաջին հրատարակության մեջ ընդգրկված չէր:

Ընդգրկված չէ CITES-ի և Բեռնի կոնվենցիաների հավելվածներում:

Նկարագրություն: Ցողունները՝ միայնակ, բարակ, 2–5 սմ բարձրության: Տերևները՝ կիսագլանաձև, համարյա ծված, մերկ կամ քերականի քարքիչավոր: Ծաղիկները՝ համարյա նստաղի, հասկանման ծաղկաբույլերով: Բաժակաբերքերը՝ բրավուն, հիմքում հավելուկով: Պսակաբերքերը՝ սպիտակ, ծված–նշտարաձև, սուր, մինչև 3.5 մմ երկարության: Հատուն պտուղները՝ բաժակին հավասար, քերականի հեռացող մասերով, գծային–նշտարաձև, ուռուցիկ, գեղձային–քմրիկավոր, կաուցով:

Տարածում: Հայաստանում հանդիպում է Երևանի (Աշտարակ, Արարատ) և Մեղրու (Մեղրի գետի ափերին) ֆլորիստիկական շրջաններում: EOO 1020 քառ. կմ է, AOO՝ 20 քառ. կմ, լոկալիտները՝ 3: Տեսակի ընդհանուր արեալը ընդգրկում է Արևելյան Կովկասը, Արևելյան և Հարավային Անդրկովկասը և Միջին Ասիան:

Կենսաբանական, էկոլոգիական և ֆիզոցենոլոգիական առանձնահատկություններ: Աճում է ստորին լեռնային գոտում, ծ. մ. 700–1100 մ բարձրությունների վրա, կիսաանապատի քարքարոտ տեղերում: Ծաղկում է հունիս ամսին, պսակաբերում՝ իսկա–օգոստոսին:

Սահմանափակող գործոններ: Սահմանափակ տարածման և բնակության շրջաններ, աճելավայրերի կորուստ կամ դեգրադացիա՝ գյուղատնտեսական հանդակների համար հողատարածքների յուրացման հետևանքով:

Պահպանության միջոցառումներ: Պահպանություն չի իրականացվում: Անհրաժեշտ է իրականացնել պարույսցիայի վիճակի մոնիթորինգ, ստեղծել նոր ԲՀՊՏ Մեղրու շրջանում, Ագարակ ավանի շրջակայքում:

Category. Vulnerable species. The extent of occurrence is less than 5000 km², the area of occupancy is less than 500 km². Since the greater part of the population is situated beyond the borders of Armenia the category of threat has been downgraded to VU.

It was not included in the first edition of the Red Data Book of Armenia.

It is not included in the Annexes of CITES and that of the Bern Convention.

Description. Stems usually solitary, thin, 2–5 cm. Leaves semicylindrical, almost ovate, glabrous or slightly ciliate. Flowers almost sessile, in spike-shaped inflorescence. Sepals obtusate, 4–6 mm long, with appendage at base. Tepals ovate-lanceolate, up to 3.5 mm long, acute, white. Ripe fruits domed, with rostellum, glandular–torulose.

Distribution. In Armenia the species grows in Yerevan (Ashtarak, Ararat) and Meghri (along Meghri riversides) floristic regions. EOO is 1020 km², AOO is 20 km². The number of locations is 3. Besides Armenia the species is distributed in the East Caucasus, East and South Transcaucasia and Middle Asia.

Ecological, biological and phytocoenological peculiarities. Grows in lower mountain belt, at the altitudes of 700–1100 meters above sea level, on stony places of the semi-deserts. Flowering in June, fruiting from July to August.

Limiting factors. Restricted extent of occurrence and area of occupancy, loss/degradation of habitats caused by expansion of arable land.

Conservation actions. No conservation actions. Necessary: monitoring of the population state, establishment of specially protected natural area in Meghri region, in the neighborhoods of Agarak settlement.

191. *Citrullus colocynthis* (L.) Schrad. — Չմերուկ վայրի — Арбуз дикий

$$CRB\ 1\ ab(iii) + 2\ ab(iii)$$

© Britannica.com

Մկգ քնադրյուններ/References

Հայաստանի ԳԱԱ Բուսաբանության ինստիտուտի
հեղրարիումի նյութեր

Herbarium materials of the Institute of botany of NAS RA
Красная книга Армянской ССР, 1989: 101. Ереван.

Կազմող՝ Ժ. Ա. Հակոբյան

Compiler Zh. A. Hakobyan

Կարեգործի: Կրիստիկական վիճակում զանվոյ տեսակ է: Հա-
վարվել է մեկ անգամ 1977 թ.: Հիմնական ստաբիլիթիթն է տարածման
և բնակություն շրջանների փոքր մակերեսը (10 քառ. կմ–ից պակաս):

Հայաստանի Կարմիր զորի առաջին հրատարակության մեջ ընդգրկված էր 1 կարգավիճակով՝ ոչնչացման սպառնալիքի ենթակա տեսակ:

Ընդգրկված չէ CITES-ի և Բեռնի կոնվենցիաների հավելվածներում:

Նկարագրություն: Միամյա բույս՝ փափած կամ մազկցող 1–2 մ երկարությամբ ընձալողներով: Տերևները՝ խորդալուրդ, հիմքում՝ սրտաձև, խոր–եզրածան, 1–2 փետրաձև բաժանված մասերով: Պսակը արտաքինից կանաչ, խաված: Պտուղը՝ 7–12 սմ տրամագծով, բաց կանաչ, բաժանուներն, պտուղնիսր՝ չորաս:

Տարածում: Հայաստանում հանդիպում է միայն Մեղրու (Արարս գետի աղբյուրաշա Մեղրի քաղաքի մոտ) ֆլորիստիկական շրջանում: AOO 4 քառ. կմ է, լոկալիտետը՝ 1: Հայաստանից բացի աճում է Առաջավոր և Միջին Ասիայում, Աֆրիկայում և Հնդկաստանում:

Կենսաբանական, էկոլոգիական և ֆիզիոգենոլոգիական առանձնահատկություններ: Աճում է սառարին լեռնային գոտում, ծ. մ. 600–700 մ բարձրությունների վրա, ժամանակավոր խումպուցող ավազազգյառաբային զրոնների վրա: Շաղկում է օգոստոս–սեպտեմբեր ամիսներին, պտույտներում՝ սեպտեմբեր–հոկտեմբերին:

Սահմանափակող գործոններ: Սահմանափակ տարածման և բնակության շրջաններ:

Պահպանության միջոցառումներ: Պահպանություն չի իրականացվում: Անհրաժեշտ է իրականացնել հետազոտական աշխատանքներ պոպուլյացիայի ծավալը և կառուցվածքը ճշտելու և նոր աճելակարգեր հայտնաբերելու համար, պոպուլյացիայի վիճակի մոնիթորինգ:

Category. Critically endangered species. The species was collected only once in 1977. The key threat is the small extent of occurrence and area of occupancy (less than 10 km²).

It was included in the first edition of the Red Data Book of Armenia under Category 1: Endangered species.

It is not included in the Annexes of CITES and that of the Bern Convention.

Description. Annual plant with prostrate or climbing stems 1–2 m long. Leaves scabrous, at base cordate, deeply tripartite, with pinnatisect or 2-pinnatipartite lobes. Corolla from the outside green, villose. Fruits 7–12 cm in diameter, light green; pulp subsiccus; seeds numerous.

Distribution. In Armenia the species occurs only in Meghri floristic region (alluvium of the river Araks, near Meghri town). AOO is km². The number of locations is 1. Besides Armenia the species grows in Middle and South-West Asia, Africa and India.

Ecological, biological and phytocoenological peculiarities. Grows in lower mountain belt, at the altitudes of 600–700 meters above sea level, on temporary wet sandy-boulder grounds. Flowering from August to September, fruiting from September to October.

Limiting factors. Restricted extent of occurrence and area of occupancy.

Conservation actions. No conservation actions. Necessary: survey on population numbers and range, search of new habitats, monitoring of the state of the population.

192. *Carex bohémica* Schreb. — Բոշխ բոհեմական — Осока богемская

EN B 1 ab(iii) + 2 ab(iii)

© Waldwisser.net

Սկզբնաղբյուրներ/References

Հայաստանի ԳԱԱ Բուսաբանության ինստիտուտի, Ռուսաստանի ԳԱ Վ. Լ. Կոմարովի անվան Բուսաբանության ինստիտուտի հերբարիումի նյութեր
Herbarium materials of the Institute of botany of NAS RA
V. L. Komarov's Botanical institute of AS RF.

Барсегян А. М., Егорова Т. В. 1969. Материалы к изучению осок Армении. Биологический журнал Армении. 22, 4: 75–82.

Егорова Т. В. 1999. Осоки России и сопредельных государств (в пределах бывшего СССР). Санкт-Петербург, Сент-Луис.

Ханджян Н. С. 2001. Род *Carex* L. Флора Армении, 10: 456–473. Liechtenstein.

Կազմող՝ Ն. Խանճյան
Compiler N. Khandjyan

Կարեգործիչ: Վասնզված տեսակ է: Տարածման և բնակության շրջանների մակերեսը 500 քառ. կմ–ից պակաս է:

«Հայաստանի Կարմիր գրքի» առաջին հրատարակության մեջ ընդգրկված էր 1 կարգավիճակով՝ ոչնչացման անմիջական սպառնալիքի ենթակա:

CITES–ի և Բեռնի կոնվենցիաների հավելվածներում բացակայում է:

Նկարագրություն: Կարճացած կոճղաբնատով խիտ ճիւղաձաղճաճ խոտաբույս՝ 5–30 (50) սմ բարձրության: Տերևները 2–4 մմ լայնության: Ծաղկաբույլը՝ գլխիկանման, խիտ, խզանաձև, 1–2 սմ տրամագծով: Մառքին ծածկող տերևը՝ 8–20 սմ երկարության, բազմաթիվ անգամ ծաղկաբույլից երկար, մյուսները՝ 1–2–ք, ավելի կարճ: Պարկիկները՝ խառը, 7–9 մմ երկարության, մինչև 1 մմ լայնության, երկարավուն–նշտարաձև, կանաչավուն: Կաուցը՝ 5 մմ երկարության, խորը ճեղքված, երկատամ:

Տարածում: Հանդիպում է Լոռու ֆլորիստիկական շրջանում, Լոռու սարահարթի լճերում (Ժամգոտ, Կլոր և Յոլակի լճեր): AOO 12 քառ. կմ է: Լոկալիզացիաներ՝ 3: Ընդհանուր արեալը՝ ընդգրկում է Եվրոպան, Սիրիան, Հեռավոր Արևելքը, Միջին Ասիան, Մոնղոլիան, Հյուսիսային Կորեան և Վնասված:

Կենսաբանական, էկոլոգիական և ֆիտոցենոլոգիական առանձնահատկություններ: Աճում է միջին լեռնային գոտու ծ. մ. 1300–1500 մ բարձրությունների վրա, ռելիկտային լճերի ճահճացած ափերին: Ծաղկում է հունիս–հուլիս ամիսներին, պտղաբերում՝ հուլիսին:

Մահմանափակող գործոններ: Մահմանափակ տարածման և բնակության շրջաններ, աճելավայրերի կորուստ կամ դեգրադացիա՝ լճերի բուսածածկման պատճառով:

Պահպանության միջոցառումներ: Պահպանության համար միջոցառումներ չեն իրականացվում: Անհրաժեշտ է իրականացնել պտղաբերության վիճակի մոնիթորինգ, ստեղծել նոր ԲՀՊՏ Լոռու սարահարթում:

Category. Endangered species. The extent of occurrence and the area of occupancy are less than 500 km².

It was included in the first edition of the Red Data Book of Armenia under Category 1: Endangered species.

It is not included in the Annexes of CITES and that of the Bern Convention.

Description. Densely caespitose perennial plants 5–30 (50) cm, with short rhizomes. Leaves 2–4 mm broad. Inflorescence dense, capitate, setose, 1–2 cm in diam. Lower bract 8–20 cm long, much longer than inflorescence; the rest 1–2 much shorter than inflorescence. Utricles large, 7–9 x 1 mm, elongate–lanceolate, greenish; rostellum deeply splitted, bidentate, 5 mm long.

Distribution. It occurs in Lori floristic region, in the lakes of the Lori Plateau (lakes Zhagot, Klor and Tsoiak). AOO is 12 km². The number of locations is 3. Besides Armenia the general area of distribution covers Europe, Siberia, Far East, Middle Asia, Mongolia, North Korea and Japan.

Ecological, biological and phytocoenological peculiarities. Grows in middle mountain belt, at the altitudes of 1300–1500 meters above sea level, on swampy banks of relic lakes. Flowering from June to July, fruiting in July.

Limiting factors. Restricted extent of occurrence and area of occupancy, loss/degradation of habitats caused by vegetation succession in the lakes.

Conservation actions. No conservation actions. Necessary: establishment of new protected area in the Lori Plateau, monitoring of the population state.